

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 223/2017-37

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 14. februára 2018 v senáte zloženom z predsedu Ladislava Orosza, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Lajosa Mészárosa (sudca spravodajca) prerokoval prijatú sťažnosť [REDACTED] [REDACTED], Írska republika, zastúpeného advokátom Mgr. Matejom Múdrym, Bavlárska 317/16, Trenčín, vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 19 ods. 2, čl. 47 ods. 3 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práv podľa čl. 6 a čl. 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 11 CoP 372/2016 a jeho uznesením z 20. septembra 2016 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosti [REDACTED] n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 13. decembra 2016 doručená sťažnosť [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie základných práv podľa čl. 19 ods. 2, čl. 47 ods. 3 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práv podľa čl. 6 a čl. 8 Dohovoru o ochrane

ľudských práv a základných slobôd (ďalej aj „dohovor“) postupom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 11 CoP 372/2016 a jeho uznesením z 20. septembra 2016.

2. Sťažovateľ je otcom maloletého [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „maloletý“). Matkou maloletého je [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „matka“ alebo „dotknutá osoba“). Uznesením sp. zn. 3 P 37/2015 z 24. februára 2016 (ďalej aj „napadnuté uznesenie“) Okresný súd Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) rozhodol o návrhu sťažovateľa na nariadenie návratu maloletého do krajiny jeho obvyklého pobytu tak, že návrat maloletého nenariaďuje. Na základe vykonaného dokazovania okresný súd dospel k záveru, že maloletý mal bezprostredne pred jeho premiestnením na územie Slovenskej republiky obvyklý pobyt v Írskej republike, kde sa narodil a žil až do 19. septembra 2014. Uvedené skutočnosti neboli medzi účastníkmi sporné. Súd ďalej konštatoval, že sťažovateľ bezprostredne pred premiestnením vykonával opatrovnícke právo k maloletému a súhlas s premiestnením maloletého matke nedal, a teda došlo k neoprávnenému premiestneniu maloletého v zmysle čl. 2 bodu 11 nariadenia Rady (ES) č. 2201/2003 z 27. novembra 2003 o súdnej právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností, ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1347/2000 (ďalej len „nariadenie rady“). Ďalej pripomenul, že najdôležitejšou zásadou, ktorou sa riadia na prípad aplikovateľné nariadenie rady a Dohovor o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí prijatý v Haagu 25. októbra 1980, publikovaný pod č. 119/2001 Z. z. (ďalej len „haagsky dohovor“), je zásada rešpektovania najlepšieho záujmu dieťaťa. Pokiaľ však ide o návrat dieťaťa do členského štátu jeho obvyklého pobytu, je podľa okresného súdu zrejmé, že haagsky dohovor aj nariadenie rady sú založené na zásade, že najlepší záujem v prípade jeho neoprávneného premiestnenia či zadržania vyžaduje okrem výnimky stanovenej v čl. 13 a čl. 20 haagskeho dohovoru vždy návrat dieťaťa. Poukázal na to, že podľa čl. 13 písm. b) haagskeho dohovoru súd nie je povinný nariadiť návrat, ak by dieťa bolo vystavené fyzickej alebo duševnej ujme alebo ak by sa inak dostalo do neznesiteľnej situácie. Nariadenie rady potom rozširuje povinnosť súdu nariadiť návrat aj na prípady, keby dieťa bolo vystavené takejto ujme, ale napriek tomu je preukázané, že boli vykonané

primerané opatrenia na zabezpečenie ochrany dieťaťa po návrate, ktoré musia byť spôsobilé dostatočne ochranu dieťaťa po jeho návrate zabezpečiť.

3. Následne okresný súd posúdil, či by maloletému v prípade návratu hrozila „vážna ujma“. Dospel pritom k záveru, že návrat by maloletého vystavil riziku vážnej psychickej ujmy a zo strany sťažovateľa neboli preukázané primerané opatrenia na zabezpečenie ochrany maloletého po jeho návrate, ktoré by zakladali dôvod na nariadenie návratu podľa čl. 11 bodu 4 nariadenia rady. Vychádzal pritom zo záverov vykonaného dokazovania, z ktorých o spôsobe života otca vyplynulo, že je od svojich 17 rokov konzumentom marihuany (navštevuje pravidelnú skupinovú terapiu v rámci terapeutického programu poskytovaného jednotlivcom, ktorí chcú prestať alebo obmedziť užívanie marihuany alebo udržať abstinenciu od jej užívania), je dlhší čas nezamestnaný, býva v nájomnom byte a náklady na bývanie hradí z podpory. Na výživu maloletého začal sťažovateľ prispievať od novembra 2015, do toho času zabezpečovala výživu maloletého výlučne matka. Súd ďalej považoval za preukázané, že matka maloletého trpí závažným onkologickým ochorením, ktorého liečba má byť podľa odborného vyjadrenia jej ošetrojúceho lekára ukončená až v roku 2020, a lekár vzhľadom na fyzicky aj psychicky náročnú liečbu odporučil zachovať kontinuitu liečebného režimu a pravidelných lekárskeho kontrol na doterajšom onkologickom pracovisku v Bratislave. S poukazom na práve uvedené súd konštatoval, že *„za situácie v akej sa nachádza matka maloletého, z hľadiska ochrany jej zdravia a duševnej pohody... nemožno od matky spravodlivo požadovať, aby sa vrátila do Írskej republiky spolu s maloletým, nakoľko podľa názoru súdu nikoho nemožno obmedziť v jeho práve na výber lekára, resp. zdravotníckeho zariadenia, v ktorom podstupuje liečbu. Z vykonaného dokazovania mal súd pritom za jednoznačne preukázané, že návrat maloletého bez matky vzhľadom na vek maloletého, jeho citovú naviazanosť na matku nepripadá v záujme maloletého do úvahy, čo potvrdil aj kolízny opatrovník ako zástupca maloletého v konaní.“*. Skutočnosť, že sťažovateľ bol v dobe rozhodovania nezamestnaný a hradil životné náklady z podpory, podľa súdu nedávala záruky, že bude v prípade návratu schopný podieľať sa aktívne na potrebách maloletého, ktoré aj do doby neoprávneného premiestnenia zabezpečovala výlučne matka. Sťažovateľ podľa okresného súdu nepreukázal ani splnenie takej základnej záruky na nariadenie návratu, akou je zabezpečenie bývania

maloletého s matkou. Pokiaľ ide o čiastku 2 000 € pripísanú na účet matky zo strany rodičov sťažovateľa, zatiaľ čo toto konanie svedčí o ich úprimnom záujme o vnuka, nemôže byť rozhodujúce pre posúdenie rodinnej situácie maloletého po návrate, pretože starí rodičia nie sú nositeľmi rodičovskej zodpovednosti vo vzťahu k maloletému. Z predostretých dôvodov rozhodol okresný súd o nenariadení návratu maloletého.

4. Napadnuté uznesenie okresného súdu bolo na podklade odvolania sťažovateľa preskúmané krajským súdom, ktorý ho uznesením č. k. 11 CoP 372/2016-613 z 20. septembra 2016 potvrdil. S ohľadom na stotožnenie sa s odôvodnením napadnutého uznesenia sa krajský súd obmedzil len na konštatovanie správnosti dôvodov, prípadne doplnenie o ďalšie dôvody na zdôraznenie správnosti napadnutého uznesenia. V relevantnej časti rozhodnutia uviedol: *„[o]dvolací súd poukazuje na správne dôvody súdu prvého stupňa, s ktorými sa stotožňuje. Odvolací súd odvolacie námietky otca maloletého vyhodnotil ako nedôvodné, keď pre posúdenie veci nebola rozhodujúca len diagnóza matky maloletého, ktorú odmietla sprístupniť, na čo má aj právo. Za takejto situácie správne súd považoval za postačujúce vyjadrenie lekára, že ide o onkologické ochorenie, ktoré vyžaduje liečbu a na to nadväzujúce dôvody nenariadenia návratu maloletého. Odvolací súd k tomu dopĺňa, že uvedená skutočnosť bola jedným z dôvodom, prečo nebol nariadený návrat maloletého a súd prvej inštancie správne vec posudzoval v najlepšom záujme maloletého dieťaťa. Súd prvej inštancie nemal preukázané primerané opatrenia k zabezpečeniu ochrany maloletého po návrate, ani úsilie otca, aby zabezpečil pokojný návrat maloletého do Írskej republiky. Taktiež spôsob života a občasná konzumácia ľahkých drog nie je zlučiteľná s výchovou maloletého dieťaťa a tiež neznamena zabezpečenie primeraných opatrení pre pokojný návrat maloletého. Ak sa rodičia rozídu, je vždy ohrozený kontakt dieťaťa s jedným z rodičov, či už je to matka alebo otec, rodičia neboli spôsobilí uzavrieť v tomto smere žiadnu dohodu. Odvolací súd sa stotožnil so závermi súdu prvej inštancie, že matke nemožno prikazovať, kde má absolvovať liečbu a súd nemá ani odborné znalosti na to, aby posúdil, ktorá liečba a kde je pre matku vhodná, v najlepšom záujme dieťaťa nie je jeho odlúčenie od matky a navyiac pre návrat maloletého neboli zabezpečené primerané podmienky. Otec v tomto neprejavil žiadne úsilie a ak uvedenú skutočnosť prejavili jeho*

rodičia, títo nie sú nositeľmi rodičovských práv a povinností, ako uvádza súd prvej inštancie a preto tieto opatrenia vyhodnotil súd prvej inštancie ako nedostatočné.“

5. V úvode ústavnej sťažnosti sťažovateľ popisuje skutkový stav veci. Uvádza, že s matkou maloletého žili ako partneri v Írskej republike, kde matka bývala už približne 10 rokov pred narodením maloletého. Partnerské spolužitie ukončili približne 3 mesiace po narodení maloletého v lete 2013. Ich vzájomné nezhody vyústili do súdnych konaní, z ktorých viacero iniciovala matka maloletého. Sťažovateľa obviňovala okrem iného z násilia pod vplyvom alkoholu alebo drog, no tieto obvinenia sa ukázali byť nepravdivé a súdy, resp. polícia odmietli vo veciach ďalej konať. Výkon práv a povinností k maloletému bol upravený súdnymi rozhodnutiami a významným pre toto konanie je rozhodnutie z 20. júna 2014 (Order on Question Affecting Welfare of Child), ktorým bolo sťažovateľovi umožnené stretávať sa s maloletým, resp. kontaktovať maloletého cez „skype“ v stanovených dňoch a časoch. V bode 5 tohto rozhodnutia bolo súdom výslovne konštatované, že primárnym bydliskom (miestom obvyklého pobytu) je Írska republika a maloletý nemôže byť premiestnený spod právomoci Írskej republiky bez súhlasu sťažovateľa. Dňa 19. septembra 2014 však bol maloletý matkou bez súhlasu sťažovateľa premiestnený na územie Slovenskej republiky a do dnešného dňa sa nevrátil. S ohľadom na uvedené skutočnosti podal sťažovateľ bezodkladne návrh na nariadenie návratu maloletého do krajiny jeho obvyklého pobytu, teda Írskej republiky. Okresný súd vydal 24. februára 2016 uznesenie sp. zn. 3 P 37/2015, ktorým návrat maloletého nenariadil. Sťažovateľ proti tomuto uzneseniu podal v zákonnej lehote odvolanie, avšak krajský súd sa s odôvodnením napadnutého uznesenia stotožnil a uznesením sp. zn. 11 CoP 372/2016 z 20. septembra 2016 ho potvrdil. Napadnuté uznesenie okresného súdu (potvrdené krajským súdom) podľa sťažovateľa vychádza z dvoch základných argumentačných línií, a to sú: 1. onkologické ochorenie matky vyžadujúce liečbu a 2. nepreukázanie primeraných opatrení zo strany sťažovateľa k zabezpečeniu návratu maloletého.

6. K nenariadeniu návratu s poukazom na onkologické ochorenie matky sťažovateľ predovšetkým uvádza:

„Sťažovateľ síce súhlasí s názorom súdov, že nie je vhodné nariadiť návrat Maloletého bez Matky (ostatne v celom konaní zastával Sťažovateľ názor, že je potrebné

premiestniť aj Matku), avšak nesúhlasí s tým, aby právo na slobodný výber lekára bolo prekážkou nariadenia návratu a už vôbec nesúhlasí s tým, že právo na slobodný výber lekára Matkou môže spôsobiť akúkoľvek neznesiteľnú situáciu alebo duševnú ujmu Maloletého.

Sťažovateľ si v tejto súvislosti (tak ako konštantne v priebehu celého konania) dovoľuje vyjadriť hlboký a úprimný rešpekt pred akýmkoľvek závažnými zdravotnými ťažkosťami Matky, keďže je toho názoru, že pre Maloletého by bolo najvhodnejšie, aby mal (a zároveň aj poznal) oboch rodičov a títo boli po nielen po fyzickej stránke spôsobilí poskytovať mu rodičovskú starostlivosť.

Sťažovateľ je však presvedčený, že nariadením návratu maloletého do Írskej republiky spolu s Matkou by nedošlo k narušeniu liečebného procesu matky, nakoľko v Írskej republike je zdravotná starostlivosť na minimálne porovnateľnej úrovni ako v Slovenskej republike, pričom existuje aj dostatok vysokokvalifikovaných a špecializovaných zariadení, ktoré sa venujú onkologickým ochoreniam (bližší zoznam nevie Sťažovateľ poskytnúť, keďže nemá vedomosť o konkrétnom type ochorenia Matky)...

Bez ohľadu na vyššie uvedené si Sťažovateľ dovoľuje uviesť, že hoci by v prípade nariadenia návratu možno došlo k obmedzeniu práva Matky na výber lekára, takéto právo nesmie byť v žiadnom prípade nadradené právu Sťažovateľa na rešpektovanie súkromného a rodinného života, tak ako je obsiahnuté v článku 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a Článku 19 odsek 2 Ústavy Slovenskej republiky, ktoré patrí medzi najzákladnejšie ľudské práva, a ktoré je podstatným spôsobom dotknuté a porušené tým, že súdy rozhodli nenariadiť návrat Maloletého do Írskej republiky z dôvodu argumentácie právom Matky na slobodný výber lekára.“

7. Sťažovateľ v tejto súvislosti poukazuje na závažné procesné pochybenia, ktorých sa súdy podľa neho dopustili pri akceptovaní už uvedenej argumentácie zdravotným stavom matky a ktoré spočívali predovšetkým v tomto:

„... všetky zdravotné záznamy, o ktoré sa súd v rozhodovaní opieral, boli na základe rozhodnutia Matky utajené, neboli iným účastníkom konania sprístupnené, a netvorili tak časť spisu, ktorá by bola Sťažovateľovi k dispozícii. Z takéhoto dôvodu nebolo možné oboznámiť sa z predloženými dokumentmi, ktoré mali preukázať a zdokumentovať zdravotný

stav Matky, pričom Sťažovateľ zdôrazňuje, že o zdravotnom stave Matky nemá žiadne vedomosti, nakoľko tá ho neinformuje o žiadnych podstatných skutočnostiach, ktoré sa týkajú jej alebo Maloletého (napriek viacerým predošlým žiadostiam). Sťažovateľ tak rovnako nevie, čo je obsahom údajnej správy lekára, či takúto správu vypracoval všeobecný lekár alebo príslušný lekár špecialista, a či takáto správa bola vypracovaná na základe žiadosti Matky alebo na dopyt súdu. Sťažovateľ by v prípade, ak by správa bola vypracovaná na žiadosť Matky, takýto dôkaz považoval za nepoužiteľný v súdnom konaní, keďže by mal dôvodnú pochybnosť o nestrannosti a nezáujatosti takejto správy (nakoľko väčšina ľudí má viac či menej dôverný vzťah so svojim lekárom a to najmä po prekonaní závažného ochorenia, a taktiež s poukazom, že samotná Matka pochádza z lekárskej rodiny). Sťažovateľ rovnako nevie, či sa lekár akokoľvek vyjadroval k vhodnosti alebo nevhodnosti premiestnenia a z akých podkladov vychádzal pri písaní správy.

Súdy tak rozhodovali na základe dokumentov, s ktorými sa Sťažovateľ nemal možnosť oboznámiť, kriticky ich preskúmať, žiadať k nim vysvetlenia alebo využiť iné riadne procesné práva tak, ako pri akomkoľvek inom dôkaze v rámci riadneho súdneho konania.

Je pritom dôležité uviesť, že práve tieto nesprístupnené dokumenty zjavne tvoria najpodstatnejšiu skutočnosť, o ktorú sa súdy pri nenariadení návratu opierajú.

Uznesenie I a Uznesenie II tak z tohto dôvodu trpia závažnými procesnými vadami, kedy bol v procese ich vydávania Sťažovateľ ukrátený na svojich procesných právach, a kedy došlo k zjavnému porušeniu rovnosti účastníkov súdneho konania v neprospech Sťažovateľa a porušeniu práva vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, a tým porušeniu práva na spravodlivý súdny proces podľa článku 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, článku 47 odsek 3 a článku 48 odsek 2 Ústavy Slovenskej republiky.“

8. V ďalšej časti sťažnosti sťažovateľ popisuje neochotu matky umožniť mu styk s maloletým, čo vyplýva aj z vyjadrenia kolízneho opatrovníka k odvolaniu proti napadnutému uzneseniu okresného súdu. Matka podľa sťažovateľa pod rôznymi zámienkami bráni akémukoľvek kontaktu a vytvoreniu akýchkoľvek väzieb medzi maloletým a sťažovateľom. Vo vyjadrení opatrovníka sa okrem iného uvádza: „[p]ri pretrvávani aktuálneho stavu vo vzťahoch oboch rodičov je vzhľadom na naše doterajšie

zistenia prakticky nemožné udržiavanie kontaktu dieťaťa s druhým rodičom (otcom) nielen v zmysle už vydaných rozhodnutí Írskej republiky. Dopadom, ktorý nepokladáme za záujem dieťaťa, môže byť aj tá skutočnosť, že prestane svojho otca vnímať ako druhého rodiča a rozumieť jazyku, v ktorom komunikuje.“ Podľa sťažovateľa citovaná pasáž presne pomenúva zásah do jeho základných ľudských práv ako rodiča a pravdepodobne taktiež do práv maloletého, ktorému sa napadnutými uzneseniami upiera právo poznať druhého rodiča. Právo na výber lekára pre matku maloletého tak bolo podľa sťažovateľa nadradené najlepšiemu záujmu dieťaťa, o ktorý by malo v tzv. návratových konaniach ísť predovšetkým, keďže nenariadením návratu bude pokračovať ďalšie postupné odcudzovanie maloletého a sťažovateľa.

9. Sťažovateľ sa napokon vyjadruje k zabezpečeniu ochrany maloletého po návrate a zabezpečeniu návratu maloletého spolu s matkou. Uvádza, že v konaní pred súdmi predložil rezervačnú zmluvu na byt, čo však matka nepovažovala za dostatočné, a následne spochybnila aj kvalitu navrhovaného bývania. Rozhodovanie v návratových konaniach by sa však podľa sťažovateľa v žiadnom prípade nemalo riadiť princípom kvality bývania a jeho luxusom, a teda lepšie podmienky na bývanie v Slovenskej republike nemôžu byť dôvodom na nenariadenie návratu maloletého do Írskej republiky. Sťažovateľ však aj napriek tomu opakovane uviedol, že je pripravený zabezpečiť po návrate také riešenie a bývanie, ktoré si zodpovedajúc reálnym možnostiam vyberie samotná matka. Pre tento účel a pre účel uhradenia nákladov na návrat maloletého spolu s matkou, vložil na účet matky sumu 2 000 €, čo je suma viac ako dostačujúca na bežné letenky a niekoľkomesačný bežný nájom v Írskej republike. Sťažovateľ zároveň požiadal príslušné inštitúcie v Írskej republike o poskytnutie súčinnosti pri vyčíslení dávok, na ktoré by matka mala nárok v prípade návratu, a taktiež pre účely prešetrenia sociálnych podmienok sťažovateľa a jeho rodiny v Írskej republike. Rovnako tak požiadal o súčinnosť pre účely garancií, že matka nebude trestne stíhaná za neoprávnené premiestnenie maloletého, čo bolo zo strany súdu počas prvostupňového konania prezentované ako jeden z hlavných dôvodov na nenariadenie návratu. Uvedené inštitúcie súčinnosť poskytli po ukončení dokazovania v prvostupňovom konaní, avšak ešte pred podaním odvolania a rozhodnutím odvolacieho súdu a ich stanoviská svedčia jednoznačne v prospech nariadenia návratu a preukazujú, že maloletému

nehrozí žiadne nebezpečenstvo v prípade návratu. Krajský súd sa však novou dôkaznou situáciou nijako nezaoberal, v dôsledku čoho je jeho uznesenie č. k. 11 CoP 372/2016-613 z 20. septembra 2016 nepreskúmateľné a neodôvodnené.

10. S ohľadom na už uvedené sťažovateľ žiada, aby ústavný súd takto rozhodol:

„Uznesením II (t. j. Uznesením Krajského súdu v Bratislave, ktorým bolo potvrdené Uznesenie Okresného súdu Bratislava I) a samotným Uznesením I tak došlo k zásahom a porušeniam do základných ľudských práv Sťažovateľa, tak ako je opísané vyššie, a to najmä do práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa článku 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a článku 19 odsek 2 Ústavy Slovenskej republiky;

práva na rovnosť účastníkov v konaní a práva na spravodlivý súdny proces podľa článku 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a článku 47 odsek 3;

práva vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom a porušeniu práva na spravodlivý súdny proces podľa článku 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a článku 48 odsek 2 Ústavy Slovenskej republiky;

práva na spravodlivý súdny proces podľa článku 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd tým, že Uznesenie II nie je preskúmateľné, keďže sa súd nevysporiadal so všetkými dôkaznými prostriedkami...

Sťažovateľ si dovoľuje navrhnúť, aby Ústavný súd Slovenskej republiky zrušil Uznesenie Okresného súdu Bratislava I zo dňa 24.02.2016 (3P/37/2015) a Uznesenie Krajského súdu v Bratislave zo dňa 20.09.2016 (11CoP/372/2016) a vec vrátil na ďalšie konanie.“

11. Uznesením č. k. II. ÚS 223/2017-9 zo 4. apríla 2017 ústavný súd prijal sťažnosť proti rozsudku krajského súdu č. k. 11 CoP 372/2016-613 z 20. septembra 2016 na ďalšie konanie, vo zvyšnej časti sťažnosť odmietol pre nedostatok svojej právomoci. Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci písomne vyjadril krajský súd ako účastník konania, zastúpený jeho predsedom, a to listom sp. zn. 1 Spr V/274/2017 z 15. júna 2017 a matka maloletého ako dotknutá osoba, zastúpená advokátkou Mgr. Andreou Šutovskou, Vajanského 39, Trnava. Sťažovateľ na uvedené vyjadrenia reagoval stanoviskom doručeným ústavnému súdu 27. júla 2017.

12. Krajský súd prostredníctvom predsedu vo vyjadrení uviedol, že námietky sťažovateľa nie sú dôvodné. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti opakuje dôvody odvolania, s ktorými sa odvolací súd vysporiadal. Spôsob a rozsah dokazovania vyplýva z charakteru konania o nariadení návratu maloletého do cudziny pri neoprávnenom premiestnení alebo zadržiavaní. Súčasne poukázal na závery rozhodnutia súdu prvej inštancie, s ktorými sa stotožnil aj odvolací súd.

13. Matka maloletého ako dotknutá osoba vo vyjadrení k námietke sťažovateľa, podľa ktorej krajský súd rozhodoval na základe sťažovateľovi neprístupných dokumentov, konštatuje, že v predmetnej veci sa dostali do kolízie dve zákonom vysoko chránené hodnoty, a to právo matky na ochranu údajov o svojom zdravotnom stave a z toho vyplývajúce právo každého rozhodovať o svojom súkromnom živote a právo sťažovateľa na spravodlivý proces. Poukazuje na to, že údaje týkajúce sa zdravotného stavu sa dotýkajú tých najintímnejších stránok ľudskej bytosti, a preto by mali podliehať vyššiemu režimu ochrany. Primárnym zákonom, ktorý sa podľa dotknutej osoby venuje dispozícii s údajmi o zdravotnom stave osoby z pohľadu práva je zákon č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o zdravotnej starostlivosti“), ktorý zabezpečuje ochranu údajov o zdravotnom stave osoby. Podľa § 24 ods. 1 a ods. 4 písm. f) tohto zákona platí, že údaje zo zdravotnej dokumentácie sa poskytujú formou výpisu zo zdravotnej dokumentácie. Poskytovateľ je povinný na základe písomného vyžiadania, ak v písmene a) nie je ustanovené inak, poskytnúť výpis zo zdravotnej dokumentácie v rozsahu, ktorý priamo súvisí s účelom vyžiadania, súdu na účely trestného konania alebo občianskeho súdneho konania. Dotknutá osoba z toho odvodzuje, že *„[o]sobou povinnou na poskytnutie týchto údajov je poskytovateľ zdravotnej starostlivosti, pretože dispozícia tejto normy sa nevzťahuje na zdravotníckeho pracovníka. Jediným reálnym spôsobom ako sa poskytovateľ môže dostať k týmto informáciám je prostredníctvom zdravotníckeho pracovníka. Ten je však stále viazaný mlčanlivosťou. Záver je teda taký, že ak chce poskytovateľ zdravotnej starostlivosti predať údaje o zdravotnom stave súdu, musí byť zdravotnícky pracovník najprv zbavený mlčanlivosti kompetentným orgánom, aby mohol poskytovateľovi údaje o zdravotnom stave osoby predať. Oprávnenie*

zbavovať mlčanlivosti zdravotníckych pracovníkov súdu neprináleží.“. Dotknutá osoba vo vyjadrení ďalej podotýka, že „[v] danom prípade, matka sama, na svoju žiadosť zabezpečila pre súd údaje z jej zdravotnej dokumentácie a to konkrétne - lekársku správu klinického onkológa Národného onkologického ústavu v Bratislave, [REDACTED] [REDACTED] zo dňa 30. 11. 2015. Nebolo teda ani potrebné, aby súd musel sám vyžiadať takéto údaje a dbať pri tom na zachovávanie mlčanlivosti pri vykonávaní dôkazov podľa § 190 CSP, pretože matka sama v súlade so zákonom týmto pozbavila zdravotníckeho pracovníka mlčanlivosti. Matka o tom, že pre súd zabezpečila túto lekársku správu zároveň písomne listom zo dňa 30. 11. 2015 (je založený v súdnom spise) informovala aj protistranu - teda sťažovateľa a aj kolízneho opatrovníka, avšak okrem súdu nedala súhlas, aby bola protistrana resp. iná osoba, s výnimkou súdu, oboznámená s obsahom uvedenej lekárskej správy (okrem odporúčaní ošetrojúceho lekára v nej uvedených). Súd na pojednávaní dňa 29. 1. 2016 oboznámil uvedenú lekársku správu v rozsahu jej odporúčaní, teda, že ošetrojúci lekár [REDACTED] vzhľadom k fyzicky a psychicky náročnej liečbe odporučil zachovať kontinuitu liečebného režimu a pravidelných lekárskeho kontrol na doterajšom pracovisku Národného onkologického ústavu v Bratislave. Súd to uvádza aj v odôvodnení svojho Uznesenia I na str. 9, posledný odsek. Z tohto oboznámenia (okrem iného) sa teda Sťažovateľ dozvedel, že matka trpí závažným ochorením - ktoré je onkologické, že jej ošetrojúcim lekárom je [REDACTED], klinický onkológ, že lekárska správa bola vydaná na žiadosť matky a dozvedel sa aj odporúčania ošetrojúceho lekára v súvislosti s liečbou matky. Počas celého konania boli všetky listinné dôkazy súvisiace s onkologickým ochorením matky súdom oboznamované, príp. aj doručované všetkým účastníkom konania vrátane otca s tým, že súd neoboznámil ostatných účastníkov len s konkrétnou onkologickou diagnózou matky, pretože matka konkrétnu onkologickú diagnózu zverejniť nechcela - vid' 2. strana Zápisnice z pojednávania zo dňa 29. 1. 2016, 5. odsek zhora - oboznamovanie podania matky na č. l. 474 - 475. Okrem toho ochorenie matky a jej liečba boli uvádzané aj v iných listinných dôkazoch doručovaných otcovi - napr. Znalecký posudok [REDACTED] č. 15/2015 z 12. 8. 2015 - str. 3, 7 a 8 a správa [REDACTED] z psychologického vyšetrenia maloletého z 12. 8. 2015 - 4. odsek, ako aj v žiadosti matky o odročenie pojednávania v dňoch 1.6.2015, 17.6.2015, 24.7.2015 a nakoniec aj v jej výsluchu pred súdom. S poukazom na

uvedené sa potom javia námietky sťažovateľa uvedené na str. 4 jeho Ústavnej sťažnosti - že o zdravotnom stave matky nemá žiadne vedomosti, že nevie čo je obsahom lekárskej správy [REDACTED] zo dňa 30.11.2015, že nevie či takúto správu vypracoval všeobecný lekár alebo príslušný lekár špecialista, že nevie, či takáto správa bola vypracovaná na žiadosť matky alebo na dopyt súdu a pod. ako neopodstatnené.“. Dotknutá osoba uzatvára, že jediné opatrenie, ktoré súd v súvislosti s ochranou údajov pacientky o jej zdravotnom stave a jej právom na súkromie urobil, bolo, že uvedenú lekársku správu neuviedol v celom rozsahu, teda neuviedol konkrétnu matkinu onkologickú diagnózu a konkrétny odborný postup jej liečby. Uvedeným postupom podľa dotknutej osoby krajský súd dostatočne chránil právo sťažovateľa na spravodlivý proces, ale aj rešpektoval ochranu údajov matky – pacientky o jej zdravotnom stave, a tým rešpektoval ústavné právo každého rozhodovať o svojom súkromnom živote. Za takýchto okolností sa javí postup súdov ako zákonný, ústavný a v súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“), ako i v súlade so všeobecnou ideou spravodlivosti.

14. Druhá námietka sťažovateľa podľa dotknutej osoby spočíva v tvrdení, že krajský súd „nesprávne dôvodil právom matky na výber lekára, a z toho nesprávne vyvodil, že inak by maloleté dieťa bolo vystavené riziku vzniku vážnej psychickej ujmy“. Dotknutá osoba v reakcii na túto námietku poukazuje na judikatúru ESLP (predovšetkým rozsudok vo veci X proti Lotyšsku č. 27853/09 z 26. 11. 2013), podľa ktorej sú národné súdy pri zisťovaní najlepšieho záujmu dieťaťa povinné náležite preskúmať celú rodinnú situáciu vrátane tvrdení o „vážnej ujme“, ktorá by dieťaťu v prípade návratu mala hroziť, a s tým spojené zistenia musia náležite odôvodniť. V judikatúre ESLP sa prejavuje názor, podľa ktorého má národný orgán konať na základe úplného preskúmania celkovej rodinnej situácie a faktorov materiálnej, emocionálnej, zdravotnej, psychologickkej a pod. povahy (dotknutá osoba poukazuje na rozsudok vo veci Neulinger a Shuruk proti Švajčiarsku č. 41615/07 zo 6. 7. 2010). Dotknutá osoba následne poukazuje na relevantné pasáže napadnutých rozhodnutí, z ktorých vyplýva, že všeobecné súdy dostatočne zohľadnili požiadavky vyplývajúce z aktuálnej judikatúry ESLP a ústavného súdu. Náležite preskúmali predovšetkým celú rodinnú situáciu vrátane tvrdení o „vážnej ujme“, vychádzali zo zásady najlepšieho záujmu dieťaťa a rešpektovali požiadavku na dôslednú ochranu práv maloletých

a na tomto základe formulovali svoje právne závery. Dotknutá osoba zastáva názor, že súdy akceptovateľným spôsobom odôvodnili spôsob hodnotenia dôkazov a jasne a zrozumiteľne vysvetlili, prečo nenariadili návrat maloletého do krajiny jeho obvyklého pobytu, ako aj skutočnosť, že v danom prípade prevážil záujem maloletého nad záujmom jeho otca. To, že sa sťažovateľ nestotožnil so spôsobom hodnotenia dôkazov, podľa dotknutej osoby neznamená, že boli porušené jeho práva podľa čl. 19 ods. 2 ústavy a čl. 6 a čl. 8 dohovoru. Aj druhá námietka sťažovateľa je podľa dotknutej osoby neopodstatnená.

15. K tretej námietke sťažovateľa, podľa ktorej sa krajský súd nevysporiadal s dôkazmi o primeraných opatreniach na ochranu maloletého po jeho návrate do krajiny obvyklého pobytu, v dôsledku čoho je jeho rozhodnutie nepreskúmateľné a neodôvodnené, dotknutá osoba uvádza, že krajský súd v bode 12 rozhodnutia č. k. 11 CoP 372/2016-613 z 20. septembra 2016 zrozumiteľným spôsobom vysvetlil dôvody potvrdenia napadnutého uznesenia okresného súdu. Dotknutá osoba poukazuje na to, že súdy primerané opatrenia poskytnuté sťažovateľom zhodnotili ako nedostatočné, a to s poukazom na spôsob jeho života, neschopnosť samostatne (bez pomoci rodičov) zložiť finančnú zábezpeku pre prípad návratu matky a nepreukázanie riadneho zabezpečenia bývania pre maloletého a matku po návrate. Rovnako sa podľa dotknutej osoby súdy vysporiadali aj so správami ústredného orgánu Írskej republiky, a to konštatovaním, že tieto správy boli doručené neskoro – až po ukončení dokazovania, avšak ani v nich uvedené skutočnosti neboli podstatné pre závery prijaté súdmi. Ani v tomto smere teda nemožno ich rozhodnutia považovať za nepreskúmateľné a neodôvodnené.

16. Kolízny opatrovník maloletého v konaní pred všeobecnými súdmi sa ako dotknutá osoba pridŕžal všetkých vyjadrení podaných v danom konaní. Kolízny opatrovník aj v tomto konaní zastáva názor, že je v záujme maloletého, aby svojho otca nielen poznal, ale s ním aj kontinuálne udržiaval kontakt, a tak rozumel jeho jazyku.

17. Sťažovateľ v reakcii na uvedené vyjadrenia zotrval na svojich tvrdeniach v ústavnej sťažnosti. Dodal, že skutočnosti obsiahnuté v doručených vyjadreniach (najmä vo vyjadrení matky maloletého) by mali byť predmetom konania o úprave rodičovských

práv a určení prípadného výživného, a nie v konaní o nariadenie návratu maloletého ani v nadväzujúcom konaní pred ústavným súdom.

18. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich stanoviskami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

19. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

20. Predmetom sťažnosti je návrh sťažovateľa na preskúmanie rozhodnutia všeobecného súdu vo veci medzinárodného únosu dieťaťa, konkrétne rozhodnutia vydaného v tzv. návratovom konaní v zmysle haagskeho dohovoru. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti uplatňuje tri skupiny námietok, a to (A) porušenie jeho práva na súkromný život v dôsledku nenariadenia návratu maloletého do krajiny jeho obvyklého pobytu, ďalej (B) porušenie jeho práva na spravodlivý proces, práva vyjadriť sa k dôkazom a práva na rovnosť

účastníkov konania v dôsledku neprístupnosti všetkých zdravotných záznamov, o ktoré sa súd v rámci rozhodovania opiera, (C) porušenie práva na spravodlivý proces v dôsledku nezohľadnenia dôkazov zaslaných írskymi orgánmi krajskému súdu a z toho vyplývajúceho nedostatočného odôvodnenia vo vzťahu ku skutočnostiam, ktoré mali byť preukázané týmito dôkazmi. Ústavný súd sa postupne zaoberal všetkými uvedenými námietkami sťažovateľa a dospel k záveru, že sú nedôvodné.

A. K namietanému porušeniu práva sťažovateľa na súkromný život

21. Sťažovateľ v prvom rade spochybňuje spôsob, akým všeobecné súdy aplikovali haagsky dohovor, konkrétne jeho čl. 13 písm. b), a z toho vyplývajúci záver o nemožnosti nariadiť návrat maloletého. Uprednostnením práva matky na výber lekára podľa sťažovateľa všeobecné súdy pri interpretácii uvedeného ustanovenia porušili jeho právo na súkromný život podľa čl. 19 ods. 2 ústavy, resp. čl. 8 dohovoru.

22. Podľa čl. 12 haagskeho dohovoru ak bolo dieťa neoprávnene premiestnené alebo zadržané podľa článku 3 a v deň začatia konania pred justičným alebo správny orgánom zmluvného štátu, v ktorom sa dieťa nachádza, neuplynula odo dňa neoprávneného premiestnenia alebo zadržania lehota jedného roka, nariadi príslušný orgán okamžite návrat dieťaťa.

V súlade s čl. 13 písm. b) haagskeho dohovoru justičný alebo správny orgán dožiadaného štátu nemusí nariadiť návrat dieťaťa podľa čl. 12, ak osoba, inštitúcia alebo iná právnická osoba, ktorá nesúhlasí s jeho vrátením, preukáže, že existuje vážne nebezpečenstvo (grave risk), že návrat by dieťa vystavil fyzickej alebo duševnej ujme alebo ho inak priviedol do neznesiteľnej situácie.

Podľa čl. 19 ods. 2 ústavy každý má právo na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života.

Podľa čl. 8 dohovoru každý má právo na rešpektovanie svojho súkromného a rodinného života, obydli a korešpondencie (odsek 1). Štátny orgán nemôže do výkonu tohto práva zasahovať okrem prípadov, keď je to v súlade so zákonom a nevyhnutné v demokratickej spoločnosti v záujme národnej bezpečnosti, verejnej bezpečnosti,

hospodárskeho blahobytu krajiny, predchádzania nepokojom a zločinnosti, ochrany zdravia alebo morálky alebo ochrany práv a slobôd iných (odsek 2).

23. Ústavný súd na úvod konštatuje, že všeobecné súdy, rovnako ako aj ústavný súd, sú v tomto prípade viazané haagskym dohovorom aj Dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Pri výklade príslušných ustanovení uvedených medzinárodných zmlúv musia postupovať tak, aby sa nedostali do vzájomnej kolízie. Pri výklade a aplikácii akejkoľvek medzinárodnej zmluvy sú totiž zmluvné strany povinné zohľadniť všetky relevantné pravidlá medzinárodného práva použiteľné vo vzťahoch medzi stranami [pozri čl. 31 ods. 3 písm. c) vyhlášky ministra zahraničných vecí č. 15/1988 Zb. o Viedenskom dohovore o zmluvnom práve]. Vo výsledku teda musí byť na jednej strane rešpektovaný účel haagskeho dohovoru a na strane druhej požiadavky, ktoré na rozhodovanie súdov kladie dohovor a príslušná judikatúra ESLP.

24. Dôvodom, prečo sa štáty medzinárodného spoločenstva odhodlali k prijatiu haagskeho dohovoru (publikovaný v Zbierke zákonov Slovenskej republiky pod č. 119/2001 Z. z., platný pre Slovenskú republiku od 1. februára 2001), bola vidina ochrany detí na medzinárodnej úrovni pred škodlivými účinkami ich neoprávneného premiestnenia alebo zadržania a vôľa stanoviť postup na zabezpečenie ich urýchleného návratu do štátu ich obvyklého pobytu (porov. preambulu, ako aj čl. 1 haagskeho dohovoru).

25. Najlepší záujem dieťaťa v návratovom konaní podľa haagskeho dohovoru je vždy prvoradý. K naplneniu tohto účelu haagsky dohovor vychádza z vyvrátiteľnej domnienky, že návrat dieťaťa do krajiny obvyklého pobytu je pri neoprávnenom premiestnení dieťaťa alebo jeho neoprávnenom zadržaní v krajine únosu (alebo tretej krajine) v najlepšom záujme dieťaťa (keďže miestom obvyklého pobytu dieťaťa je miesto, kde má dieťa rodinné, sociálne, osobnostné a kultúrne zázemie a väzby), s výnimkou tých prípadov, na ktoré pamätajú čl. 12, čl. 13 a čl. 20 haagskeho dohovoru.

26. Z už uvedeného vyplýva, že haagsky dohovor nie je len technickým, hodnotovo neutrálnym právnym predpisom určujúcim prostredníctvom kolíznych noriem právomoc súdov členských štátov. Jeho primárnym účelom je zabezpečenie ochrany najlepšieho

záujmu dieťaťa a jeho hmotných práv a vzhľadom na tento účel je potrebné vykladať jednotlivé jeho ustanovenia. Ochrana najlepšieho záujmu dieťaťa môže byť v niektorých prípadoch zabezpečená len prostredníctvom aplikácie niektorej z výnimiek z nariadenia návratu dieťaťa zakotvených v čl. 12 a čl. 13 haagskeho dohovoru, resp. zohľadnenie ľudských práv a slobôd dieťaťa v zmysle čl. 20 haagskeho dohovoru.

27. Podľa čl. 13 písm. b) haagskeho dohovoru je možné aj v prípade splnenia podmienky čl. 12 haagskeho dohovoru (dieťa bolo neoprávnene premiestnené alebo zadržané) návrat dieťaťa nenariadiť v prípade existencie vážneho nebezpečenstva, že „návrat by dieťa vystavil fyzickej alebo duševnej ujme alebo ho inak priviedol do neznesiteľnej situácie“. Už zo samotnej povahy tohto ustanovenia, ktoré je koncipované ako výnimka z pravidla (nariadenie návratu dieťaťa), vyplýva, že musí byť vykladané reštriktívne. Tento záver potvrdzuje okrem iného aj výkladová správa k haagskemu dohovoru, ktorej autorkou je Elisa Pérez-Vera (PERÉZ-VERA, Elisa. *Explanatory Report: Hague Conference on Private International Law; III Acts and Documents of the Fourteenth Session* [online]. 1980, s. 426, bod 116. Dostupné na internete: <https://www.hcch.net/en/publications-and-studies/details4/?pid=2779>), či prax zahraničných súdov (pozri napr. James D. Garbolino. *The 1980 Hague Convention on the Civil Aspects of International Child Abduction: A Guide for Judges*, Federal Judicial Center [online], 2012, s. 79 – 80. Dostupné na internete: <https://www.fjc.gov/content/1980-hague-convention-civil-aspects-international-child-abduction-guide-judges-0>), a napokon aj samotný ESLP (prípád X, bod 107). Pokiaľ ide o výklad pojmu „vážne nebezpečenstvo“ vystavenia duševnej či fyzickej ujme (v originálnom znení „grave risk of harm“), ústavný súd už v uznesení sp. zn. II. ÚS 282/2017 z 26. apríla 2017 uviedol, že musí ísť o reálne hroziace, a teda nie všeobecné či potenciálne nebezpečenstvo. Neznesiteľnou situáciou v zmysle tohto ustanovenia je situácia, ktorá má reálny potenciál ohroziť mravný vývoj dieťaťa alebo ktorá vystavuje dieťa reálnemu a závažnému (neúnosnému) strádaniu po stránke nedostatku pre život nevyhnutných základných predpokladov – strava, ošatenie, bývanie a pod. Ústavný súd dodáva, že aj „fyzická či psychická ujma“ v zmysle tohto ustanovenia musí mať intenzitu „neznesiteľnej situácie“ (uvedené vyplýva zo zvolenej formulácie „alebo ho inak priviedol do neznesiteľnej situácie“).

28. Pri aplikácii relevantných ustanovení haagskeho dohovoru nesmú všeobecné súdy ignorovať ani záväzky vyplývajúce z dohovoru, predovšetkým z jeho čl. 8. Ustanovenie čl. 8 dohovoru (ktorý v tomto smere poskytuje obdobné garancie ako čl. 19 ods. 2 ústavy) prikazuje štátnym orgánom zdržať sa zásahov do práva na súkromný a rodinný život, ale tiež zakladá aj pozitívny záväzok štátu zabezpečiť účinný rešpekt k nim (porovnaj napr. II. ÚS 8/96, II. ÚS 47/97, I. ÚS 4/02). Orgány štátu sú povinné zabezpečiť efektívnu ochranu práv garantovaných ústavou a príslušnými medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách a tejto ich povinnosti musí zodpovedať aj výklad a uplatňovanie zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov (I. ÚS 22/01, I. ÚS 4/02).

29. Vzájomným vzťahom haagskeho dohovoru a dohovoru sa explicitne zaoberal Európsky súd pre ľudské práva v rozsudku Veľkej komory vo veci Neulinger a Shuruk proti Švajčiarsku č. 41615/07 zo 6. júla 2010. V tomto rozhodnutí vyslovil požiadavku adresovanú vnútroštátnym súdom rozhodujúcim v návratovom konaní, aby výnimku zakotvenú v čl. 13 písm. b) haagskeho dohovoru vykladali v rámci čl. 8 dohovoru a pre tento účel „detailne preskúmali celú rodinnú situáciu“ a uistili sa, že návratom dieťaťa nedôjde k jeho vystaveniu fyzickej alebo duševnej ujme alebo k tomu, že ho návrat inak privedie do neznesiteľnej situácie. Nariadenie návratu dieťaťa nemôže byť podľa ESĽP automatické, resp. mechanické. Podľa ESĽP „najlepší záujem dieťaťa z hľadiska jeho osobného rozvoja závisí od množstva okolností, ako sú jeho vek, vyspelosť, prítomnosť či absencia jeho rodičov, okolité prostredie či skúsenosti“, ktoré musia byť zohľadnené (pozri prípad Neulinger a Shuruk proti Švajčiarsku č. 41615/07 zo 6. 7. 2010, body 36 a 37).

30. Vzhľadom na to, že sa uvedená požiadavka na detailný prieskum celej rodinnej situácie javila byť v rozpore s reštriktívnym charakterom čl. 13 písm. b) haagskeho dohovoru (a účelom haagskeho dohovoru, ktorým je urýchlený návrat dieťaťa), predmetný názor bol zmiernený v rozsudku Veľkej komory vo veci X proti Lotyšsku č. 27853/09 z 26. novembra 2013. V uvedenom rozhodnutí ESĽP spresnil, že rozsah skúmania najlepšieho záujmu dieťaťa v konaní o návrate nemá byť totožný (s použitím rovnakých kritérií) s rozsahom skúmania v prípade konania o starostlivosť o dieťa. Európsky súd pre

ľudské práva teda upustil od skôr vyslovenej požiadavky detailného prieskumu celej rodinnej situácie v rámci konania o návrate dieťaťa. Konštatoval, že pojem najlepší záujem dieťaťa musí byť pre účely návratového konania interpretovaný v rámci výnimiek obsiahnutých v čl. 12, 13 a 20 haagskeho dohovoru (bod 101), ktoré musia byť vykladané reštriktívne (bod 107). Súdny sú však povinné reálne a explicitne sa zaoberať skutočnosťami svedčiacimi o potrebe aplikovať výnimku z nariadenia návratu a tieto skutočnosti musia byť hodnotené v rámci čl. 8 dohovoru (body 100 – 101 a 104 – 106) a rozhodnutia súdov musia byť riadne odôvodnené.

31. Z už uvedeného vyplýva, že všeobecné súdy sú pri výklade výnimiek stanovených čl. 13 haagskeho dohovoru povinné zohľadniť aj čl. 8 dohovoru, konkrétne právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života všetkých zúčastnených aktérov. Avšak stále platí, že výklad výnimiek musí byť reštriktívny, teda že pre ich aplikáciu musí existovať veľmi silný dôvod.

32. V posudzovanom prípade všeobecné súdy dospeli k záveru, že návrat maloletého bez matky nie je s ohľadom na jeho vek a citovú naviazanosť na matku, ktorá doteraz zabezpečovala všetky jeho životné potreby, možný (s čím, ako sám poukazuje vo svojej ústavnej sťažnosti, súhlasil aj sťažovateľ), pretože by ho vystavil vážnej psychickej ujme. Zároveň však nebolo možné od matky, ktorá trpí závažným onkologickým ochorením a podstupuje liečbu v Slovenskej republike (podľa odborného vyjadrenia jej ošetrojúceho lekára bolo potrebné zachovať kontinuitu tejto fyzicky a psychicky náročnej liečby na doterajšom onkologickom pracovisku), spravodlivo požadovať, aby sa vrátila do Írskej republiky spolu s maloletým.

33. Ústavný súd podotýka, že rozhodovanie o otázkach týkajúcich sa zdravotného stavu osoby spadá nepochybne pod právo na súkromný život v zmysle čl. 8 dohovoru, resp. čl. 19 ods. 2 ústavy. Zdravie (ako najdôležitejšia hodnota) a zdravotný stav človeka sú neoddeliteľne späté s jeho telesnou a duševnou integritou, preto rozhodovanie o nich je možné zahrnúť do najintímnejšej sféry súkromia osoby. V prípade zhoršenia zdravotného stavu je na vôli dotknutej osoby, či a akú liečbu podstúpi, resp. kde ju podstúpi (v rámci možností ponúkaných zdravotným systémom). Zásah zo strany štátu v podobe donútenia je

možný len v prípade, že je to nevyhnutné pre účely ochrany iných záujmov, napr. ochrana zdravia, morálky či práv a slobôd iných osôb (pozri čl. 8 ods. 2 dohovoru).

34. V kolízii s právom dotknutej osoby na súkromný život v tomto prípade bolo právo sťažovateľa na súkromný a rodinný život. Z tohto práva vyplýva okrem iného právo rodiča rozvíjať vzťah s dieťaťom cez osobný kontakt s ním. Tomu korešponduje aj právo maloletého poznať oboch svojich rodičov a byť v kontakte s nimi. Neoprávneným premiestnením maloletého z Írskej republiky do Slovenskej republiky došlo k faktickému obmedzeniu možnosti priameho kontaktu sťažovateľa s maloletým. Obe v kolízii stojace základné práva je možné považovať za rovnocenné.

35. Ústavný súd je toho názoru, že v danom prípade všeobecné súdy správne vyvážili v kolízii stojace záujmy, keď dospeli k záveru, že nie je možné „z hľadiska ochrany jej zdravia a duševnej pohody“ od matky spravodlivo požadovať, aby sa vrátila do Írskej republiky a v liečbe pokračovala tam. V prípade boja proti závažnej chorobe totiž nie je dôležitá len úroveň zdravotnej starostlivosti, ktorá je osobe poskytnutá (a ktorá je podľa sťažovateľa v Írskej republike na minimálne rovnakej úrovni, čo ústavný súd nespochybňuje), ale tiež ďalšie faktory, ako je zázemie, prostredie, rodina, psychická pohoda a pod. Výber najlepšej možnosti liečby môže dotknutá osoba urobiť až po komplexnom zohľadnení všetkých faktorov. Ani potenciálne rovnaká úroveň zdravotnej starostlivosti preto nijako nemodifikuje právo osoby na výber lekára a spôsobu či miesta liečby. Vzhľadom na to, že uloženie povinnosti k návratu maloletého do Írskej republiky by za daných okolností znamenalo uloženie rovnakej povinnosti dotknutej osobe (keďže návrat maloletého bez matky neprichádzal do úvahy), bola by takáto požiadavka neprimeraným bremenom, a to aj napriek tomu, že na druhej strane stojí nie menej dôležité právo otca na rodinný život a priamy kontakt so synom. Ústavný súd navyše zohľadnil aj skutočnosť, že nenariadením návratu nutne nedochádza k úplnému prerušeniu kontaktu maloletého s otcom, keďže matka je aj naďalej viazaná právoplatnými rozhodnutiami, podľa ktorých má otcovi kontakt s maloletým umožniť. Za daných okolností by teda nebolo spravodlivé (inými slovami, nešlo by o proporcionálny zásah) od matky maloletého požadovať, aby ochranu svojho zdravia podriadila záujmu otca o nariadenie návratu maloletého.

36. Ústavný súd uzatvára, že všeobecné súdy riadne odôvodnili legitímnosť zásahu do sťažovateľovho práva na súkromný a rodinný život (v podobe nenariadenia návratu maloletého do krajiny obvyklého pobytu maloletého), ktorý bol v danom prípade vyvážený záujmom matky o ochranu jej zdravia a záujmom maloletého o zotrvanie s matkou. Pri výklade čl. 13 písm. b) haagskeho dohovoru súdy náležite zohľadnili čl. 8 dohovoru a s ohľadom na výnimočné okolnosti prípadu nie je možné tento výklad považovať za extenzívny, ale za ústavne akceptovateľný. V prvej časti je teda sťažnosť nedôvodná.

B. K namietanému porušeniu práva na spravodlivý proces, práva vyjadriť sa k dôkazom a práva na rovnosť účastníkov konania v dôsledku nesprístupnenia dokumentov týkajúcich sa zdravotného stavu dotknutej osoby – matky

37. Sťažovateľ ďalej namieta zásah do práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, práva na rovnosť účastníkov konania podľa čl. 47 ods. 3 ústavy a práva vyjadriť sa k dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy v dôsledku nesprístupnenia všetkých súdu dostupných dokumentov týkajúcich sa zdravotného stavu matky. Sťažovateľ v dôsledku tohto pochybenia nemal možnosť sa s dokumentmi oboznámiť, kriticky ich posúdiť a žiadať k nim vysvetlenie. Matka ako dotknutá osoba k tomu naopak uvádza, že práva sťažovateľa boli rešpektované v maximálne možnej miere, pretože jediná informácia, ktorá sťažovateľovi nebola sprístupnená, bola presná onkologická diagnóza a konkrétny odborný postup jej liečby. Týmto postupom bolo dostatočne ochránené právo sťažovateľa na spravodlivý proces a na druhej strane bolo rešpektované právo matky na ochranu údajov o zdravotnom stave vyplývajúce z čl. 8 dohovoru.

38. Podľa čl. 47 ods. 3 ústavy všetci účastníci sú si v konaní rovní.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom.

Podľa čl. 6 dohovoru každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom,

ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o akomkoľvek trestnom čine, z ktorého je obvinený.

Podľa čl. 8 dohovoru každý má právo na rešpektovanie svojho súkromného a rodinného života, obydlia a korešpondencie.

39. Rovnosť účastníkov v občianskom súdnom konaní všeobecný súd zabezpečuje vytvorením rovnakých procesných možností na uplatnenie ich práv a plnenie ich povinností. Všetci účastníci konania majú rovnaké práva, ktoré uplatňujú a plnia za rovnakých procesných podmienok, bez zvýhodnenia alebo diskriminácie niektorej z procesných strán. Za súčasť tohto základného práva však nemožno považovať aj povinnosť súdu vykonať všetky dôkazy označené (resp. navrhnuté) účastníkom súdneho konania, pretože princíp voľného hodnotenia dôkazov v konaní pred súdmi v spojení so zásadou spravodlivého rozhodnutia veci umožňuje sudcovi vykonať len tie dôkazy, ktoré podľa jeho uváženia k takémuto rozhodnutiu vedú (IV. ÚS 100/2014). Všeobecný súd má právomoc posúdiť, či a aké dôkazy na zistenie skutkového stavu sú potrebné a akým spôsobom sa dôkaz zabezpečí, avšak nemôže ísť o svojvoľný a neodôvodnený postup (IV. ÚS 100/2014).

40. Z judikatúry ESLP vyplýva, že princíp rovnosti zbraní vyžaduje, aby každej procesnej strane bola daná primeraná možnosť predniesť svoju záležitosť za podmienok, ktoré ju nestavajú do podstatne nevýhodnejšej situácie, ako v ktorej je jej odporca. Právo na kontradiktórne konanie zase znamená, že procesné strany musia dostať príležitosť nielen predložiť všetky dôkazy potrebné na to, aby ich návrh uspel, ale i zoznámiť sa so všetkými dôkazmi a pripomienkami, ktoré boli predložené s cieľom ovplyvniť rozhodnutie súdu a vyjadriť sa k nim (rozsudok ESLP zo 4. 6. 2002 vo veci Komanický proti Slovensku, č. 32106/96, body 45 a 46).

41. Ústavný súd považuje za nevyhnutné v úvode poukázať na širší kontext nakladania s údajmi o zdravotnom stave v konaní pred súdmi. Údaje o zdravotnom stave tvoria najintímnejšiu súčasť súkromia fyzickej osoby. Ústavný súd nemá žiadne pochybnosti o tom, že aj zdravotnícka dokumentácia ako súbor údajov o zdravotnom stave osoby je chránená právom na ochranu súkromia v zmysle čl. 8 dohovoru, resp. čl. 19 ods. 2

ústavy. Každá osoba má pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti právo na zachovanie mlčanlivosti o všetkých údajoch týkajúcich sa jej zdravotného stavu a skutočnostiach súvisiacich s jej zdravotným stavom. Aj ESLP už v minulosti vyslovil, že „ochrana osobných údajov, o to viac lekárskeho dát, má pre požívanie práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života zásadný význam“ (rozsudok vo veci Z. proti Fínsku z 25. 2. 1997, č. 22009/93, bod 95). Do tejto sféry ochrany pritom spadá aj právo fyzickej osoby rozhodnúť sa, či a v akom rozsahu, resp. akým spôsobom majú byť informácie o jej zdravotnom stave prístupné iným. Všeobecné súdy sú povinné aj v rámci dokazovania zohľadniť špecifický charakter údajov o zdravotnom stave a pri vykonávaní dôkazov sú povinné nájsť spravodlivú rovnováhu medzi záujmami účastníka, ktorý sa vykonania takého dôkazu dovoľáva, na strane jednej a záujmami osoby, ktorej zdravotného stavu sa tieto údaje týkajú, na strane druhej.

42. Údajom o zdravotnom stave poskytuje zákonná úprava zvýšenú ochranu. Zachádzanie s nimi upravuje predovšetkým zákon o zdravotnej starostlivosti. Potreba zvláštneho zachádzania s údajmi o zdravotnom stave osoby je zohľadnená tiež v právnej úprave dokazovania v občianskom súdnom konaní (pozri napr. § 120 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov, podľa ktorého je treba dokazovanie vykonávať tak, aby sa zachovala povinnosť mlčanlivosti o utajovaných skutočnostiach chránených podľa osobitných zákonov a iná zákonom ustanovená alebo štátom uznaná povinnosť mlčanlivosti, medzi ktoré patrí aj povinnosť mlčanlivosti zdravotníckych pracovníkov vyplývajúca z § 80 ods. 2 zákona č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov). Podobne aj zdravotná dokumentácia je predmetom zvláštnej ochrany zákona. Podľa zákona o zdravotnej starostlivosti sa s obsahom zdravotníckej dokumentácie môžu oboznamovať len osoby a inštitúcie taxatívne vymedzené v § 25, a to formou nahliadania do nej. Súd má v rámci občianskeho súdneho konania možnosť vyžiadať si výpis zo zdravotnej dokumentácie, nie však kópie či originály dokumentov zo zdravotníckej dokumentácie. Poskytovateľ môže poskytnúť výpis len „v rozsahu, ktorý priamo súvisí s účelom vyžiadania“ [pozri § 24 ods. 4 v spojení s písm. f) zákona o zdravotnej starostlivosti].

Uvedené ustanovenia reflektujú zásadu minimalizácie zásahu do základných práv a slobôd (v tomto prípade práva na ochranu súkromného života v zmysle čl. 8 dohovoru či čl. 19 ods. 2 ústavy, resp. nedotknuteľnosť osoby a jej súkromia v zmysle čl. 16 ods. 2 ústavy). Z judikatúry ESĽP vyplýva, že použitie lekárskejších informácií v súdnych konaniach musí byť „čo najviac obmedzené na to, čo je nevyhnutne nutné s ohľadom na špecifické okolnosti konania a skutočnosti prípadu“ (rozsudok L. L. proti Francúzsku z 10. 10. 2006, č. 7508/02, bod 45). Uvedené závery sú pre posúdenie danej veci relevantné do tej miery, že nepriamo vymedzujú aj hranice práv druhého účastníka konania, ktorý sa sprístupnenia takýchto údajov domáha.

43. Požiadavku na zvýšenú obozretnosť pri nakladaní s údajmi o zdravotnom stave osoby je možné vzťahovať aj na nakladanie s dôkaznými prostriedkami, ktoré boli predložené samotnými účastníkmi. V posudzovanom prípade nedošlo k vyžiadaniu výpisu zdravotníckej dokumentácie od poskytovateľa zdravotnej starostlivosti zo strany súdu, ale dotknutá osoba sama poskytla lekársku správu vypracovanú klinickým onkológom a dala súhlas s oboznámením s časťou tejto správy, a to v rozsahu informácie, že ide o onkologickú chorobu a odporúčania lekára týkajúcich sa režimu liečby. Súd následne vykonal dôkaz oboznámením sa s časťou tejto lekárskej správy. Pokiaľ sťažovateľ poukazuje na „*neprístupné dokumenty*“, resp. „*zdravotné záznamy*“, z ktorých mal súd vychádzať, ústavný súd podotýka, že z rozhodnutia nevyplýva, že by mal súd vychádzať z ďalších dokumentov okrem citovanej lekárskej správy. Na žiadne ďalšie zdravotné dokumenty sa súd v odôvodnení rozhodnutí neodvoláva. Z hľadiska posúdenia ústavnosti postupu všeobecných súdov je podstatné, že časť lekárskej správy, ktorá bola v konaní vykonaná ako dôkaz, bola podľa nich dostatočným podkladom záverov prijatých v ich rozhodnutiach. Z napadnutých rozhodnutí vyplýva, že dotknutá osoba podľa nich uniesla dôkazné bremeno spojené s tvrdením o onkologickej chorobe, ktorá jej neumožňuje vrátiť sa do Írskej republiky. Tým, že rozhodujúci súd vykonal dôkaz iba tou časťou zdravotníckej dokumentácie, ktorá bola relevantná pre jeho rozhodnutie, dostatočne vyvážil záujmy osôb zainteresovaných na súdnom konaní. Neporušil preto základné právo sťažovateľa na spravodlivý proces ani súvisiace základné právo na rovnosť účastníkov konania a na kontradiktórnosť konania.

C. K namietanému porušeniu práva na spravodlivý proces v dôsledku nezohľadnenia dôkazov zaslaných írskymi orgánmi krajskému súdu a z toho vyplývajúceho nedostatočného odôvodnenia vo vzťahu ku skutočnostiam, ktoré mali byť preukázané týmito dôkazmi

44. Posledná námietka sťažovateľa smeruje proti spôsobu, akým sa všeobecné súdy vysporiadali s otázkou primeraných opatrení k návratu maloletého. Ústavný súd na tomto mieste konštatuje, že krajský súd zrozumiteľným spôsobom vysvetlil dôvody potvrdenia rozhodnutia okresného súdu (bod 12 rozhodnutia). Primerané opatrenia poskytnuté sťažovateľom vyhodnotili súdy ako nedostatočné, a to s poukazom na spôsob jeho života, neschopnosť samostatne (bez pomoci rodičov) zložiť finančnú zábezpeku pre prípad návratu dotknutej osoby a nepreukázanie riadneho zabezpečenia bývania pre maloletého a dotknutú osobu po návrate. K správam ústredného orgánu Írskej republiky, ktoré boli doručené po ukončení dokazovania okresný súd okrem iného uviedol, že *„vzhľadom na výsledky vykonaného dokazovania (najmä zdravotný stav na strane matky) dospel súd k záveru, že skutočnosti ktorých sa týkali, t.j. vedenie trestného stíhania voči matke maloletého a šetrenie v domácnosti otca a starých rodičov maloletého, neboli pre rozhodovanie súdu poukazujúce na prijaté závery podstatné“*. Krajský súd sa s názorom okresného súdu stotožnil. Z uvedeného vyplýva, že podľa všeobecných súdov boli tieto správy nadbytočné (nemohli ovplyvniť ich závery). V tomto smere splnili svoju povinnosť odôvodniť nevykonanie dôkazu. Z ústavného hľadiska je preto tento postup akceptovateľný.

45. Vzhľadom na už uvedené ústavný súd uzatvára, že postupom krajského súdu nedošlo k porušeniu označených základných práv sťažovateľa, a preto ústavný súd návrhu sťažovateľa na zrušenie napadnutého rozhodnutia nevyhovel.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 14. februára 2018